

*Аль-Бухаїсі Ліна
Науковий керівник – доц. Сітко А.В.
(Національний Авіаційний Університет)*

АНГЛІЙСЬКІ ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ З ПОЗИЦІ ПЕРЕКЛАДУ

Перекладна література, що потрапляє в культурний простір кожного народу, вступаючи у складні взаємостосунки з його оригінальною літературою, суттєво доповнює літературний процес, розширює його тематичні, жанрово-змістові, естетичні межі (Рудченко 2019, 107).

Прислів'я та приказки є поширеним жанром усної народної творчості кожного народу. Ще з давніх-давен людство розуміло, що його мудрість та сила духу знаходиться саме у прислів'ях та приказках і їх знання сприяє не тільки кращому розумінню мови певного народу, але й дає можливість краще зрозуміти певний народ, його особливості та спосіб мислення. Приказки та прислів'я пронизують будь-яку мову світу і є її невід'ємною частиною, в них закарбоване історичне надбання людства від давності до сьогодення. Влучне використання прислів'я чи приказки надає промові людини виразність, переконливість, емоційне забарвлення.

Питання про використання прислів'їв та приказок в сучасній англійській мові є актуальним. Деякі науковці присвячують свої дослідження цьому питанню, зокрема: А. Афанасьєв, В. Гвоздьов, А. Потєбня вивчали особливості перекладу прислів'їв та приказок, тоді як, Ф. І. Буслаєв, К. І. Грігас, О. Дандіс, В. П. Жуков, Х. Касарес, Ю. І. Левін, Г. Л. Пермьяков досліджували питання використання прислів'їв та приказок в сучасній англійській мові.

Порівняння прислів'їв і приказок різних народів демонструє спільні риси цих народів та сприяє їх взаєморозумінню та зближенню. Англійська мова збагачена ідіоматичними висловлюваннями, прислів'ями та приказками, які постійно зустрічаються в журналах, художніх творах, газетах по телебаченню тощо, і звичайно ж в повсякденному спілкуванні англійців. Велика кількість англійських та українських прислів'їв та приказок багатозначна, що робить їх важкими для тлумачення. Важливо пам'ятати, що утворюючись у різних історичних умовах та часі, прислів'я та приказки української та англійської мов досить часто використовують різні об'єкти та образи задля вираження одних і тих же або схожих думок, які, відповідно, показують різний побут та устрій цих народів і часто не являються абсолютними еквівалентами. Цікаво, що досить часто англійські прислів'я повністю відповідають українським так, нібито вони чітко перекладені (Вєрба 2008, 246), адже художній переклад допомагає зберегти національні традиції в культурі кожного народу, мовою якого він виконується. Він захищає свою мову від вторгнення сторонніх форм, котрі знищують чи замінюють національні форми (Печериця 2019, 70).

Способи перекладу англійських прислів'їв та приказок умовно можна класифікувати так :

1) прислів'я та приказки, які ідентично перекладаються українською мовою. Це прислів'я і приказки так званого «легкого» перекладу. До даної категорії можна віднести такі приклади: *honesty is the best policy* – *чесність – найкраща політика*; *all is well that ends well* – *все добре, що добре закінчується*; *there is no smoke without fire* – *немає диму без вогню*; *custom is a second nature* – *звичка – друга натура*; *better late than never* – *краще пізно, ніж ніколи* (Longman Dictionary of Contemporary English 2003, 1949). Але, на жаль, таких приказок та прислів'їв не так вже й багато, менше 15%;

2) прислів'я та приказки, які частково перекладаються українською мовою. Їх кількість складає приблизно 55%. Наприклад, *he laughs best who laugh last* – *краще за всіх сміється той, хто сміється останнім* (дослівний переклад) / *добре сміється той, хто сміється останнім* (українське прислів'я); *tastes differ* – *смаки різні* (дослівний переклад) / *про смаки не сперечаються* / *на колір і смак товариш не всяк* (українське прислів'я); *too much knowledge makes the head bald* – *занадто багато знань роблять голову лисою* (дослівний переклад) / *багато знатимеш, скоро постарієш* (український варіант прислів'я) (Longman Dictionary of Contemporary English 2003, 1943);

3) прислів'я та приказки, переклад яких значно відрізняється від оригіналу, але загальний зміст виразу зберігається. Таких приказок та прислів'їв в англійській мові близько 30%. Можна навести такі приклади: *Jack of all trades and master of none* – *за всі справи братися, та нічого не зробити* / *за все береться, та не все вдається*; *in for a penny, in for a pound* – *назвався грибом, лізть у кошик*; *if the cap fits, wear it* – *на злодієві шапка горить*; *second thoughts are best* – *сім разів відміряй, один раз відріж*; *the best is always the enemy of the good* – *від добра добра не шукають* (Longman Dictionary of Contemporary English 2003, 1938).

Варто відзначити, що існує ще одна особливість перекладу англійських прислів'їв та приказок, а саме, завжди потрібно шукати український еквівалент для того, щоб зрозуміти який сенс хотів донести мовець. І знову виникають труднощі. Якщо здійснити переклад прислів'я «*The pot calls the kettle black*», то дослівно воно звучатиме «*Горщик обзиває цей чайник чорним*». Для українця ближчим буде прислів'я: «*Чия б корова мукала, а твоя б помовчала*», а от якщо це прислів'я перекласти знову на англійську мову, то ми отримаємо «*Anyone's cow may moo, but yours should keep quite*», тобто видно, що початковий та кінцевий варіанти цього прислів'я дуже далекі один від одного.

Перекладачеві потрібно бути досить уважним при перекладі і враховувати мовні особливості, а інакше можна потрапити в незручне положення. Для того, щоб правильно перекласти прислів'я або приказку, в першу чергу, потрібно з'ясувати чи є схожий фразеологічний зворот в українській мові. Якщо такого звороту немає, то доведеться вибрати аналогічний, але з іншою основою. Слід також пам'ятати, що емоційне та стилістичне забарвлення не завжди збігаються. При виборі можна відштовхнутись від максимально наближеної лексичної однорідності. «*A friend*

in need is a friend indeed» – «Друг в біді є справжній друг» (дослівний переклад). За лексичним складом ближче прислів'я: «Друг при потребі – справжній друг», але найпоширенішим та найбільш вживаним варіантом цього прислів'я є: «Друг пізнається в біді».

Потрібно пам'ятати, що для будь-якого англійського прислів'я чи приказки завжди знайдеться український відповідник, лише потрібно серйозно віднестись до перекладу адже праця сучасного перекладача мусить бути глибоко творчою, такою, що передає не лише основний зміст твору, але й образи, реалії та характерний колорит епохи, яку відображено, адже кожен оригінал за своїм образом (та кожна адресна група за своїм типом і складом) потребує свого, завжди індивідуального підходу (Сітко 2012, 274).

Знання англійських приказок та прислів'їв збагачує словниковий запас, допомагає засвоїти образний лад мови, розвиває пам'ять ознайомлює із народною мудрістю (Есипенко 1992, 96). В процесі пошуку потрібних варіантів перекладу виразів на свою рідну мову дуже розвиває перекладача та його перекладацькі навички. Саме прислів'я передають світосприйняття народу, його розуміння емоцій та трактування різноманітних подій та понять (Ужченко 2007, 494) бо саме вони допомагають потрапити у внутрішній світ мовця та зрозуміти його характер та, власне, хід думок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Верба Л. Г. (2008). Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця: Нова книга.
2. Есипенко Д., Новиченко М. (1992). Українські прислів'я та приказки. К.: Знання.
3. Печериця І.І., Сітко А.В. Особливості відтворення англомовних фразеологічних одиниць з колірним компонентом. *The results of scientific mind's development: 2019: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (2권)*
4. Рудченко Ю.Р., Сітко А.В. (2019) Способи перекладу зачинів і кінцівок українських народних казок. *Problems and prospects of implementation of innovative research results: collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (3), December 13, 2019. Valletta.*
5. Сітко А.В. (2012). Проблема відтворення граматичної семантики інтерогативів засобами цільової мови (267-274). Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: зб. наук. праць (22). Н.М. Корбозерова (ред.). К.: Логос.
6. Ужченко В.Д. (2007). Фразеологія сучасної української мови. К.: Знання.
7. Longman Dictionary of Contemporary English, 2003. 1949.